

TAPPAUS MEIER

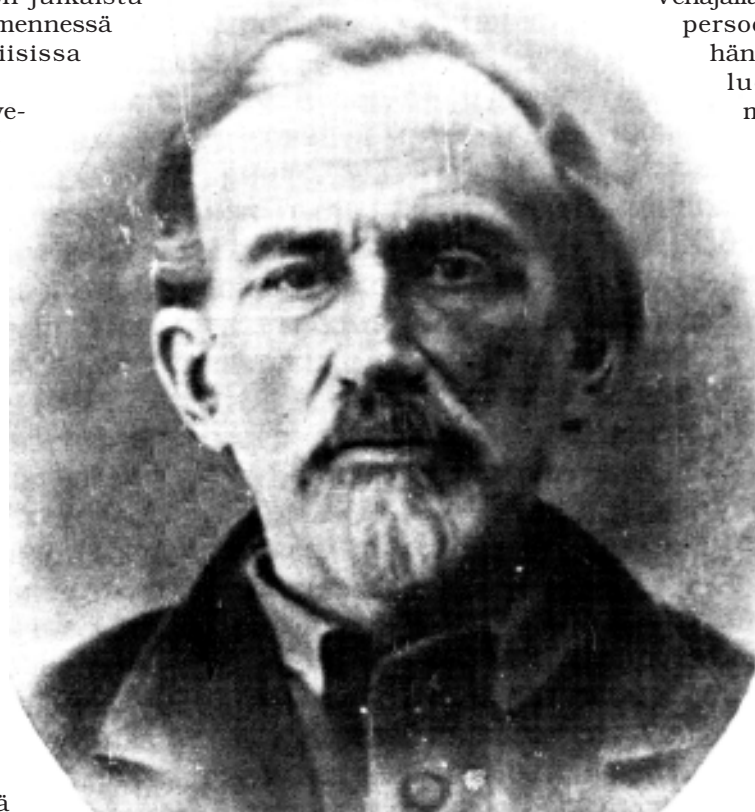
Pietarilainen filosofi **Aleksandr Meier** (1875-1939) on aivan viime vuosiin saakka jäänyt melko tuntemattomaksi, myös kotimaassaan. Hänen tuotantoaan on julkaistu vasta osittain, tähän mennessä laajin valikoima Pariisissa vuonna 1982.

Meier oli kuitenkin venäläisen filosofian klassisena aikana, vuosisadan alussa, tunnettu hahmo. Hän johti 1917-1929 pietarilaista uskonnollisen filosofian piiriä *Voskresenie* (sunnuntai/ylösnousemus), jonka toiminta 20-luvun alussa kiellettiin. Vuosikymmenen lopun "oikeudenkäynneissä" monien tuomioiden perusteena oli: **k u l m i n e n** "oikeistointellektuellien laittomaan järjestöön, joka on toiminut Leningradissa nimellä *Voskresenie*." Yleensä tuomiot olivat kolme tai viisi vuotta, mutta piirin johtaja Meier sai kuolemantuomion, joka tosin pian muutettiin 10 vuoden vankileirituomioksi Solovetskin keskitysleiriin. Käytännössä Meier olikin viimeinen, joka 30-luvun Neuvostoliitossa jatkoi vanhan venäläisen filosofian traditiota muun muassa kääntämällä Solovetskissa **Proklosta** venäjäksi ja kehittämällä omaa pietarilaisen

toiseusajattelun versiotaan, Kristuksen uhrin mysteerin filosofiaansa. Meier vapautui Solovetskin leirin lakkauttamisen aikaan, mutta kuoli hyvin pian tämän jälkeen.

Mielenkiintoa Meieriin on nykyään lisännyt hänen läheinen ystävyys-suhteensa **Mihail Bahtinin** kanssa. Vaikka Bahtin ei osallistunutkaan *Voskresienien* toimintaan, hänet tuomittiin "tapaus Meierin" yhteydessä. Syynä oli, että Bahtin luennoi lakkautetun hengellisen akatemian opiskelijoille **Kantista**, **Husserlistä** ja **Scheleristä** ja yhtä esitelmää koskevassa väittelyssä oli mukana myös Meier.

Oheiset lyhyet suomennokset sisältävät tiivissä asussa lukuisia

tuon ajan venäläisen ajattelun keskeisiä kysymyksiä. Kummankin kirjoituksen taustalla on Meierin filosofiassa keskeinen "minän" ja "absoluuttisen Minän" jännite, ihmisen välttämättömyys ylittää vanha "minänsä" ollakseen luova ja vapaa. Meierin filosofiassa tämä on samalla teologinen "minän" ja Jumalan kohtaamisen ongelma.

Oikeus myyttiin (1918) poikkeaa

olennaisesti venäläisten intellektuellien yleisestä reaktiosta vuoden 1917 tapahtumiin ja erityisesti bolshevikkien vallankaappaukseen. Suurin osa intellektuelleista kuului "kaksiviikkolaisiin", toisin sanoen he katsoivat vallankaappauksen sortuvan parissa viikossa omaan mahdottomuuteensa; periaatteessa he olivatkin oikeassa, vain päivien pituus oli arvioitua pitempi. Meierin ystävästä mm. Bahtin piti noissa oloissa monarkiaa ainoana mielekkäänä yhteiskunnallisen järjestyksen muotona. Meier puolestaan näki historiassa myös muuta ja asetti kysymyksen ihmisen vapautumisesta yhteiskunnallisesta luonnonvoimaisuudesta, toisen ihmisen alistamisesta, ja kehittyemisestä

Venäjällä uusissa oloissa vapaaksi persoonaksi. Tältä kannalta hän vetosi "uutta maailmaa luoviin" proletaareihin, mutta katsoo ihmisen vapautumisen edellyttävän vapaampaa myytinmuodostusta kuin mitä opilla luokkataistelusta tai viheliäisillä sosialismin teorioilla oli tarjota. Meierin vaatimaan vetoomukseen ei proletaareista ollut vastaajaksi.

Esteettinen lähestymistapa puolestaan valottaa kysymystä inhimillisestä vapaudesta ja luovuudesta toiselta kannalta. Meierin kirjoitus on itse asiassa tiivistelmä 20-luvun keskusteluista Bahtinin kanssa. Näissä pietarilaisissa pohdintoissa esiintyvät rinnakkain venäläisen filosofian periaatteet — mm. kuva (*obraz*) ja *Eros* — ja länsieurooppalaisen ajattelun, etenkin Kantin, perintö. Painotuksiltaan Meier on kuitenkin selvästi venäläisempi, lähempänä solovjevilaista kaikkiihteyttä ja (uus)platonistista traditiota kuin ystävänsä Bahtin.

Tapani Laine